

درباره تخریب قبور ائمہ بقیع علیہم السلام

چکیده: تخریب قبرستان بقیع در مدینه به دست وهابیان در هشتم شوال ۱۳۴۴ ق (۱۳۰۵ ش) بازتاب‌هایی در میان مراجع قم و نجف داشت. این گفتار که براساس کتاب روز شمار تاریخ معاصر ایران تهیه شده، رویدادهای شوال ۱۳۴۴ تا شوال ۱۳۴۵ ق را دربردارد، که بیشتر اعتراض‌های مرجعیت نجف و قم است. نتیجه این اعتراض‌ها چنان شد که ابن سعود، آشکارا گفت که قصد تخریب قبور بقیع را نداشته است. به علاوه در جلسه‌ای مهم نمایندگان کشورهای اسلامی به ابن سعود، با اعتراض شدید، عمل او را محکوم کردند و این بحث مطرح شد که تصمیم در مورد حرمین شریفین (مکه و مدینه) باید برعهده تمام کشورهای اسلامی باشد.

کلیدواژه‌ها: بقیع؛ وهابیان - قرن چهاردهم قمری؛ تاریخ شیعه - قرن چهاردهم؛ حوزه علمیه نجف؛ حوزه علمیه قم؛ حرمین شریفین.

كان لتهديم البقيع في المدينة المنورة على أيدي الوهابيين في ثامن شوال سنة ۱۳۴۴ صدى كبير ووقع عظيم بين مراجع الدين في النجف الأشرف وقم المقدسة، ويروم هذا المقال لجمع بعض هذه الأخبار واقتناصها من كتاب روز شمار تاریخ معاصر ایران [=یومیات التاریخ المعاصر فی ایران]، بین سنتی ۱۳۴۴ إلى سنة ۱۳۴۵ هـ مما أدى إلى تراجع ابن سعود، مضافاً إلى اعتراض ممثلي الدول الإسلامية على ابن سعود، وقد طرح آنذاك أن تكون إدارة الحرمین الشریفین بيد جميع الدول الإسلامية.

درباره تخریب قبور ائمه بقیع علیهم السلام

کتاب ۱۵ و ۱۶
شعبه

در هشتم شوال سال ۱۳۴۴ق (۱۳۰۵/۱/۳۱) یکی از بزرگترین جنایات یعنی تخریب قبور ائمه بقیع علیهم السلام به دست وهابیت و شاه و علمای وهابی انجام شد و این ننگ در تاریخ به نامشان ثبت گردید.

در آن زمان مرجع شیعه در نجف آیه الله سید ابوالحسن اصفهانی و آیه الله میرزا محمد حسین نائینی و در قم، آیه الله حاج شیخ عبدالکریم حائری بود. این بزرگواران به محض اطلاع از این واقعه دردناک، به ویژه که شنیده بودند آن خبیث ها قصد تخریب قبر مبارک حضرت رسول صلی الله علیه و آله را نیز دارند با استمداد از دولت ایران و نیز برخی دولت های دیگر و کمک علمای بزرگ بلاد اعتراض شدید خود به آن واقعه را اعلام کردند و در این مسیر فعالیت های فراوانی مردم متدین شیعه بلاد ایران و عراق و حتی هند انجام دادند که احیاناً در جرائد آن روزها منتشر گردید.

با اینکه می دانیم وضع ارتباطات و مطبوعات آن زمان به نحوی نبوده که همه حوادث را بتوانند ثبت کنند و گزارش دهند، مناسب دیدم گزارش هایی که در کتاب روز شمار تاریخ معاصر ایران ج ۶، (تهیه مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی)، درباره این واقعه از شوال سال ۱۳۴۴ تا شوال ۱۳۴۵ نقل شده و حاوی بخشی از وقایع آن روزها است و در عین حال نکات سودمندی هم در برخی گزارش ها دیده می شود یکجا عرضه شود.

نتیجه این اعتراض ها این شد:

۱. ابن سعود مجبور شد تصریح کند که ما قصد تخریب قبر رسول خدا صلی الله علیه و آله را نداریم و خود نگهبان آن خواهیم بود.

۲. در جلسه بسیار مهمی که در حضور او و نمایندگان کشورهای اسلامی برگزار شد بخشی از حضار علناً به او اعتراض و عمل او را محکوم و تقبیح کردند و جلسه ادامه پیدا نکرد.

۳. برخی از دولت ها مانند ایران، مصر، یمن، عراق، تونس، الجزایر و مسلمانان لهستان به عنوان اعتراض دعوت ابن سعود را رد کرده و در آن جلسه شرکت نکردند.

۴. در برخی از محافل دینی و سیاسی برخی کشورها زمزمه شد که نباید تصمیم گیرنده درباره حرمین شریفین فقط شاه وهابی باشد بلکه باید جمعی از کشورهای اسلامی در این باره تصمیم بگیرند.

ششمین شماره
سال اول و دوم
بهارستان
۱۳۹۶

واینک متن گزارش ها:

ص ۱۵، ستون ۲: پنج شنبه ۱۱ فروردین ۱۳۰۵ / ۱

آوریل ۱۹۲۶ / ۱۷ رمضان ۱۳۴۴

چیرگی ابن سعود بر حجاز

روزنامه اقدام گزارش مفصلی از تحرکات ابن سعود در حجاز به نقل از جریده نداء الشعب به چاپ رساند. براین اساس، ابن سعود رؤسا و خدام حرم مکه را جمع نمود و آن ها را وادار کرد که حجاج را از زیارت قبور مقدسه منع کنند، البته «بدون این که حجاج ملتفت شوند که از طرف حکومت راجع به این مسأله اشاره شده است». رؤسا و خدام از این دستور سر باز زدند چرا که حجاج همواره پیگیر زیارت قبور هستند و اظهار داشتند خوب است حکومت در منع زیارت قبور خود بیانییه ای صادر کند. مأمورین ابن سعود به مؤذن ها و وعاظ و خطبا تعلیماتی درباره کیفیت اذان گفتن و خطبه خواندن و غیره داده است.^۱

ص ۴۲، ستون ۱: یکشنبه ۲۸ فروردین ۱۳۰۵، ۱۸

آوریل ۱۹۲۶، ۵ شوال ۱۳۴۴

رؤیای رهبری عرب در سر ابن سعود

اخیراً دکتر ولیم الیس، نویسنده آمریکایی که مدت زیادی بود در حجاز به سر می برد و در جده اقامت داشت، به مصر بازگشته است. به گزارش اقدام، او که در این مدت مهمان ابن سعود بوده تصمیم ندارد اطلاعات خود درباره سیاست ابن سعود را بر ملا کند، ولی اشاره ای کوتاه به این موضوع کرد: «علیه حضرت ابن سعود خط مشی وسیع و طولی در نظر گرفته است که در اثر آن قیادت کلیه ممالک عرب را دست گیرد». البته دکتر الیس در انتهای سخنان خود به مسئله خلافت هم گریزی زد؛ این که

۱. روزنامه اقدام، ۱۱ فروردین، ص ۳.

ابن سعود لقب خلافت را نخواهد پذیرفت و از قول او گفت: «لقب خلافت چیزی نیست که یک نفر بتواند به خود ببندد یا عده قلیلی از مسلمین به کسی نسبت دهند. این لقب متعلق به قائد اسلام است و روزگار حکم خواهد کرد که چه کسی لایق این مقام بزرگ می باشد!»^۲.

ص ۴۸، ستون ۱: چهارشنبه، ۳۱ فروردین ۱۳۰۵، ۲۱

آوریل ۱۹۲۶، ۸ شوال ۱۳۴۴

غار ت مکه و مدینه توسط ابن سعود

ابن سعود، حاکم وهابی نجد، امروز به مکه و مدینه حمله کرد^۳ و جواهرات و نفایسی را که بزرگان و سلاطین اسلام و متولیان در طی قرون به ضریح مقدس نبوی هدیه کرده بودند به غارت برد. چند صباحی پس از این واقعه روحانیون و دولت ایران به دولت ترکیه شکایت کردند.^۴

ص ۹۴، ستون ۱: یکشنبه، ۱ خرداد ۱۳۰۵، ۲۳ می

۱۹۲۶، ۱۰ ذی قعدة ۱۳۴۴

تعطیلی دروس و نماز جماعت علما در نجف

ویس کنسول ایران در نجف به وزارت امور خارجه گزارش داد با توجه به اقدام وهابی ها در خراب کردن قبور ائمه اطهار علیهم السلام، از امروز حجج اسلام تمام دروس خود و نماز

۲. روزنامه اقدام، ۲۸ فروردین، ص ۱.

۳. در روز ۸ شوال ۱۳۴۴ قمری، تخریب بقاع ائمه علیهم السلام صورت گرفت و به «یوم الهدم» شهره شد. وهابی ها به سرکردگی عبدالعزیز بن سعود پس از آن که مکه را اشغال کردند، به مدینه روی آوردند. وهابی ها مدینه را محاصره کردند و موفق شدند مأمورین عثمانی را بیرون کنند و مدینه را به تصرف در آورند. با اشغال شدن مدینه، وهابی ها تخریب قبور بقیع را آغاز کردند و دیگر قبور نظیر قبر عبدالله پدر پیامبر صلی الله علیه و آله نیز از آسیب در امان نماند. البته سعودی ها از بیم عوارض و تبعات، از تخریب حرم نبوی ممانعت کردند.

۴. زندگی نامه مستوفی الممالک، ص ۴۳۹.

جماعت را تعطیل کرده‌اند.^۵

ص ۹۴، ستون ۱: یکشنبه، ۱ خرداد ۱۳۰۵، ۲۳ می

۱۹۲۶، ۱۰ ذی قعدة ۱۳۴۴

اعتراض علمای کاظمین به ابن سعود

اعلم، کفیل کنسول دولت ایران در بین النهرین امروز در نامه‌ای به وزارت خارجه گزارش داد که علمای کاظمین به واسطه خبری که راجع به اقدام ابن سعود و اتباع او در خراب کردن قبور ائمه پخش شده نماز جماعت را ترک و گویا با ارسال تلگراف‌هایی به شاه ایران، افغانستان و مقامات هندوستان تقاضای رسیدگی نموده‌اند. از قرار راپرت واصله علمای عظام و مردم کاظمین نیم ساعت به غروب مانده در صحن مطهر اجتماع کرده و بعد از قرائت مکتوب میرزا علی اکبر همدانی مقیم مدینه برای ابلاغ به عموم، در این خصوص با خواندن دعا به امام عصر علیه السلام متوسل شدند.^۶

ص ۹۷، ستون ۱: سه شنبه، ۳ خرداد ۱۳۰۵، ۲۵ می

۱۹۲۶، ۱۲ ذی قعدة ۱۳۴۴

تلگرامی در اعتراض به وهابیت

آقا شیخ جعفر محلاتی^۷ در اعتراض به اقدام وهابی‌ها فعالیت نموده و در تلگرامی که از طرف حسن صدرالدین موسوی^۸ فرستاده، از دولت ایران درخواست کرده که اقداماتی علیه آن‌ها انجام شود. در این تلگرام آمده که تعدیات

۵. اسناد وزارت امور خارجه، سند شماره ۳۹۰-۳-۳۰-۱۳۰۵.

۶. سازمان اسناد ملی ایران، سند شماره ۶۶-۳۱۸-۳۱۰۰.

۷. از علمای بزرگ شیراز متوفای حدود ۱۳۳۰. شیخ بهاء الدین محلاتی از فقهای زمان ما و مقیم شیراز فرزند اوست.

۸. مقصود سید حسن صدر مؤلف تأسیس الشیعة است.

فرقه ضاله وهابیه از حد گذشته و خبر هدم مشاهد مقدسه بقیع رسید. در این تلگرام از دولت ایران جبران این فاجعه و اقدامات مجذانه در این خصوص را خواستار شده و نوشته که عموم مسلمین در این راه از بذل جان و مال خود کوتاهی نخواهند کرد. این اخبار در راپرت امروز سرهنگ ضیاء الدین، متصدی ارکان حرب لشکر جنوب، به فرماندهی این لشکر منعکس شده بود.^۹

ص ۹۸، ستون ۱: چهارشنبه، ۴ خرداد ۱۳۰۵، ۲۵ می

۱۹۲۶، ۱۳ ذی قعدة ۱۳۴۴

تلگرام مهم علمای شیعه

امروز تلگرامی از نجف خطاب به آیات عظام امام جمعه خویی^{۱۰} و سید محمد بهبهانی^{۱۱} وصول شده که از علمای شیعه ایران، ملت و حکومت ایران برای تخریب قبرستان بقیع استمداد می‌طلبد. امضا کنندگان این تلگرام آیه الله ابوالحسن اصفهانی و آیه الله محمد حسین غروی نائینی هستند و متن آن بدین شرح است: «قاضی وهابی به هدم قبه و ضرایح مقدسه ائمه بقیع حکم داده، هشتم شوال تخریب، من بعد معلوم نیست با حکومت مطلقه چنین زنادقه و حشی به حریم اگراز دولت علیه و حکومت

۹. اسناد مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، س ۱۳۰۵، پ ۱۵، ص ۲۱.
۱۰. حاج میرزا یحیی امام جمعه خویی فرزند حاج میرزا اسدالله امام جمعه به سال ۱۲۳۹ ش در خوی متولد شد. تحصیلات خود را در خوی و تبریز و نجف به پایان رساند. در دوره اول مجلس نماینده آذربایجان بود. امام جمعه در جریان به توپ بستن مجلس دستگیر شد. او همچنین از انتقاد کنندگان قرارداد ۱۹۱۹ در مجلس دوم بود. خویی در سال ۱۳۰۴ ش نماینده خوی شد و در جشن تاج‌گذاری تاج‌رابر سر شاه نهاد. او در ماجرای ضدیت با قانون نظام اجباری دعوت حاج آقا نورالله اصفهانی را رد کرد و کم‌کم به دلیل کهولت سن از سیاست کناره‌گیری نمود. امام جمعه خویی در ۱۰ شهریور ۱۳۲۴ دارفانی را وداع گفت. (زندگینامه رجال و مشاهیر ایران ۱۲۹۹-۱۳۲۰ ش)، ج ۱، ص ۲۵۴-۲۵۶.
۱۱. فرزند سید عبدالله بهبهانی و متوفای ۱۳۸۳ ق.

اسلامیہ علاج عاجل نشود علی الاسلام السلام».

ص ۹۸، ستون ۱: چهارشنبه، ۴ خرداد ۱۳۰۵، ۲۶

می ۱۹۲۶، ۱۳ ذی قعدہ ۱۳۴۴

سوگواری برای تخریب قبور ائمه اطهار

به گزارش ویس قونسل ایران در نجف امشب جمعی از علما و اهالی در مسجد سهله مشغول سوگواری شده و ندبه خوانی داشته اند. این برنامه در اعتراض به اقدام وهابی ها در خراب کردن قبور ائمه بوده است. ویس کنسول ایران در نجف همچنین اشاره داشت از اول خرداد تمامی علما و فقها تمام دروس و نماز جماعت خود را [تعطیل] کرده اند.

ص ۹۹، ستون ۲: پنجشنبه، ۵ خرداد ۱۳۰۵، ۲۷ می

۱۹۲۶، ۱۴ ذی قعدہ ۱۳۴۴

جلسه امام جمعه خونی با مدیران جراید تهران

به دنبال یورش وهابی ها به مکه و مدینه، امروز امام جمعه خوئی بعضی از مدیران جراید مرکز را به منزل خود دعوت نموده و تلگرامی^{۱۳} که از طرف آیه الله ابوالحسن اصفهانی و آیه الله محمد حسین نائینی و همچنین تلگراف آیه الله سید محمد بهبهانی که متضمن خبر فاجعه مدینه منوره بود، برای آنان قرائت نمود. اول زوم توجه عامه مسلمین را به

۱۲. در این تلگرام آمده حجة الاسلام امام جمعه خوئی تهران: «قاضی وهابی به هدم قبه و ضرایح مقدسه ائمه بقیع حکم داد. ۸ شوال مشغول تخریب، من بعد معلوم نیست چه شده. با حکومت مطلقه چنین زنداقه وحشی به حرمین اگر از دولت علیه و حکومت اسلامیة علاج نشود علی الاسلام والسلام» (کتاب تاریخ بیست ساله ایران، ج ۴، ص ۸۶). همچنین متعاقب این تلگراف ها سه نفر دیگر از علمای نجف آقایان محمد حسین فیروزآبادی، عبدالکریم غروی زنجانی و احمد آل کاشف الغطاء (هر سه نفر از فقهای بزرگ شیعه و صاحب تألیفات) نیز طی تلگرافی با اشاره به اخبار موحشه مدینه، خواستار مشارکت علمای ایران در اقدام علیه وهابی ها شدند. (علما و رژیم رضاشاه، ص ۱۱۷).

اهمیت این قضیه و بروز احساسات اسلامی و تنفر ملی از این پیش آمد را متذکر شد.^{۱۳}

ص ۱۰۲، ستون ۲: شنبه، ۷ خرداد ۱۳۰۵، ۲۹ می

۱۹۲۶، ۱۶ ذی القعدہ ۱۳۴۴

عزاداری علمای نجف برای تخریب قبور مدینه

پیام رسیده از ویس کنسولگری ایران در نجف به وزارت امور خارجه، گزارشی مختصر از تبعات تخریب قبور ائمه علیهم السلام از سوی وهابی ها را ارائه می نمود. از اول خرداد علما و روحانیون تمام دروس و نمازهای جماعت خود را تعطیل کرده اند. شب گذشته هم «جمعی از علما و اهالی در مسجد سهله جمع شده مشغول سوگواری و ندبه و ختم بودند». علمای ایرانی نجف هم تلگرام های متعددی به تهران و نقاط اسلامی دیگر مخابره کرده اند. نکته قابل تأمل آن است که «حجج الاسلام با همدیگر هم رأی و متفق نیستند».^{۱۴}

ص ۱۰۴: یکشنبه ۸ خرداد ۱۳۰۵، ۱۷ ذی قعدہ

۱۳۴۴

کمیسیون رسیدگی به فاجعه مدینه

به گزارش شماره امروز روزنامه شفق سرخ، حاج امام جمعه خوئی و جمعی از علما عریضه مخصوصی به رضاشاه نگاشته اند تا به فاجعه مدینه و اقدامات وهابی ها رسیدگی شود. این عریضه به دنبال تلگراف جمعی از علمای نجف تهیه شد (رجوع کنید به ۵ خرداد) که حاج امام جمعه خوئی هم عریضه و هم تلگراف را برای شاه ارسال نمود و مقرر شد در روز سه شنبه کمیسیونی برای رسیدگی به

۱۳. تاریخ بیست ساله ایران، ج ۴، ص ۸۶.

۱۴. اسناد وزارت امور خارجه، سند شماره ۳۹۰-۳-۳۰-۱۳۰۵.

عملیات وهابیت در قصر شاه تشکیل شود تا پس از مذاکره تصمیمات کمیسیون صادر گردد.

حاج امام جمعه خوئی، میرزا سید محمد بهبهانی امام جمعه تهران^{۱۵}، سید حسن مدرس، حاج آقا جمال الدین، میرزا محمد آقا زاده خراسانی، مؤتمن الملک، مشیرالدوله، مستوفی الممالک، وثوق الدوله شماری از اعضای این کمیسیون هستند.^{۱۶}

ص ۱۰۷، ستون ۲: سه شنبه، ۱۰ خرداد ۱۳۰۵، ژوئن ۱۹۲۶، ۱۹ ذی قعدة ۱۳۴۴

اولین جلسه رسیدگی به فاجعه مدینه

برحسب دعوتی که وزارت دربار پهلوی به دستور شاه، از علما و رجال سیاسی صورت گرفته بود، کمیسیون رسیدگی به عملیات وهابیت در ساعت ۵ عصر امروز در قصر شخصی شاه تشکیل شد. علاوه بر تعدادی از اعضای کمیسیون (ر.ک: ۸ خرداد)، رضا شاه هم در جلسه حاضر شد و مدتی در جریان مذاکرات قرار گرفت. روزنامه شفق سرخ در خصوص نتیجه حاصل از این جلسه نوشت: «نظر به اینکه اخذ تصمیمات مقتضی موکول به مطالبات بیشتر و وصول اطلاعات عمیق می باشد، در جلسه مذاکرات مقدماتی جریان داشته و تصمیم گرفته شده است که به جلسات کمیسیون ادامه داده شود تا در نتیجه تبادل نظر و مطالعات کامل و وصول راپرت های که از نمایندگان ایران در عراق وشامات خواهد رسید تصمیمات مقتضی اتخاذ گردد». در انتهای جلسه قرار بر آن شد که جلسه آینده در عمارت مجلس شورای ملی و اتاق هیأت

۱۵. سید محمد بن میرزا زین العابدین متوفای ۱۳۶۵ ق همان که در مسأله کشف حجاب در برابر رضا شاه عکس العمل بسیار خوب و سازنده ای نشان داد.

۱۶. روزنامه شفق سرخ، شماره ۵۱۷، ص ۲.

رئیس منعقد شود.^{۱۷}

ص ۱۰۷، ستون ۲: سه شنبه، ۱۰ خرداد ۱۳۰۵، ژوئن ۱۹۲۶، ۱۹ ذی قعدة ۱۳۴۴

منبع خبر تخریب بقیع

روزنامه اقدام امروز خبر داد در نامه هایی که از عراق رسیده اند نوشته شده که خبر تخریب بقیع و قبور مبارکه، در نامه ای از طرف شیخ علی اکبر ساکن مدینه ذکر شده است. در مکتوب شیخ علی اکبر آمده «قاضی وهابی در روز هشتم شوال چنین حکمی داده است و بعد از آن معلوم نیست که چه شده».^{۱۸}

ص ۱۰۹، ستون ۱: چهارشنبه، ۱۱ خرداد ۱۳۰۵، ژوئن ۱۹۲۶، ۲۰ ذی قعدة ۱۳۴۴

اجتماع متدینین در اعتراض به سعودی ها

امروز عصر شمار زیادی از علما و پیش نمازان و تجار و اصناف در منزل امام جمعه تهران اجتماع کرده و به اقدام وهابیون در هتک حرمت حرمین شریفین اعتراض نمودند.^{۱۹} امام جمعه، [سید حسن] مدرس، [سید محمد] بهبهانی و افجه ای^{۲۰} هم سخنرانی کردند.^{۲۱}

در این مراسم برقرار پیشین تأکید شد که کمیسیونی مرکب از آقایان امام جمعه تهران، بهبهانی، آیه الله زاده خراسانی^{۲۲}، حاج میرزا محمد رضا کرمانی، سید حسن

۱۷. روزنامه شفق سرخ، س ۵، شماره ۵۱۹، ص ۲.

۱۸. روزنامه اقدام، ۱۰ خرداد، ص ۱.

۱۹. زندگی نامه مستوفی الممالک، ص ۴۴۰.

۲۰. ظاهراً مقصود سید آقا میرزای افجه ای است؛ متوفای حدود ۱۳۳۰ و مدرس معروف مدرسه مروی طهران.

۲۱. روزنامه اقدام، ۱۳ خرداد ماه، ص ۱.

۲۲. میرزا محمد فرزند صاحب کفایة الأصول.

مدرس، امام جمعه خوئی، مستوفی الممالک، وثوق الدوله، محتشم السلطنه، مشیر الدوله، و احتشام السلطنه در مجلس شورای ملی تشکیل شده و موضوع را مورد بحث و بررسی قرار دهند.^{۲۳}

ص ۱۰۹، ستون ۱: چهارشنبه، ۱۱ خرداد ۱۳۰۵، ۲

ژوئن ۱۹۲۶، ۲۰ ذی قعدة ۱۳۴۴

تلگرام‌های علمای کاظمین درباره تخریب بقیع

روزنامه اقدام امروز متن تلگرام علما و روحانیون کاظمین به رضاشاه و روحانیون ایران را منتشر کرد. این تلگرام‌ها استمداد طلبی علمای کاظمین از ایران است تا مانع تخریب اماکن مذهبی و زیارتی بیشتری شوند. آن‌ها در تلگرام خطاب به رضاشاه نوشته‌اند: «اعلیحضرت شاه ایران خلد الله ملکه؛ تعدیات فرقه گمراه و هابی از حد تجاوز کرده. خبرنگار گهانی تخریب مشاهد مقدسه بقیع به ما رسید. انظار عامه مؤمنین به اعلیحضرت همایونی متوجه است. تقاضای تدارک این فاجعه عظمی را می‌نماییم». علمای کاظمین در تلگرام به روحانیون و علمای ایران هم نوشته‌اند: «طهران، خراسان، شیراز، تبریز، اصفهان، حضرات حجج اسلام؛ خبر ناگهانی اضرحه مبارکه بقیع موجب هیجان گردیده. لازم است دولت محترمه را وادار به تدارک نمایید. ضروری است عموم مسلمین را به بذل نفس و نفیس تشجیع نمایید».

آن‌ها تلگرام‌های دیگری هم خطاب به شاه افغانستان، امام یحیی یمن و علمای لکهنور هندوستان ارسال کردند که مضامین همگی مشابه هم بود.^{۲۴}

ص ۱۱۲، ستون ۲: جمعه، ۱۳ خرداد ۱۳۰۵، ۴ ژوئن

۲۳. زندگی‌نامه مستوفی الممالک، ص ۴۴۰.

۲۴. روزنامه اقدام، ۱۱ خرداد ماه، ص ۱.

۱۹۲۶، ۲۲ ذی قعدة ۱۳۴۴

جلسه دوم رسیدگی به فاجعه مدینه

سه ساعت مانده به غروب امروز، جلسه دوم رسیدگی به واقعه مدینه در عمارت مجلس شورای ملی منعقد شد. در جلسه قبل رضاشاه تمديد این جلسه را توصیه کرده بود و نیز اعلام کرده بود که «هر تصمیمی را که این کمیسیون راجع به واقعه مدینه طیبه اتخاذ نماید امر به اجرای آن صادر خواهد شد».

در جلسه امروز کمیسیون، دوسیه‌هایی که راجع به فاجعه مدینه، در دفتر مخصوص شاهنشاهی و وزارت امور خارجه تنظیم شده بود ارائه شد. این دوسیه‌ها راپورت کلیه جریانات و نتیجه مطالعات هیأت اعزامی ایران به حجاز بود. در این کمیسیون تصمیم بر آن شد که متحد المال به تمام علمای ایالات و ولایات تلگرام شود که «مقتضی است نظریات خود را نسبت به قضایای و هابی‌ها را به کمیسیون ارجاع داشته که باعث تسهیل اخذ تصمیمات لازمه گردد».^{۲۵}

ص ۱۱۲، ستون ۲: جمعه، ۱۳ خرداد ۱۳۰۵، ۴ ژوئن

۱۹۲۶، ۲۲ ذی قعدة ۱۳۴۴

دست به دامان انگلیس علیه ابن سعود

امروز گزارش مهمی از طرف لرد لوید،^{۲۶} کمیسر عالی انگلستان در مصر، به لندن تلگرام شد. لرد لوید نوشت وزیرمختار ایران به دستور دولت متبوعش با من تماس

۲۵. روزنامه شفق سرخ، س ۵، شماره ۵۲۱، ص ۲.

۲۶. جرج امبروس لوید معروف به لرد لوید متولد ۱۸۷۹ میلادی، دیپلمات برجسته انگلیسی بود. او مابین سال‌های ۱۹۱۸ تا ۱۹۲۳ حاکم بمبئی بود و پس از آن، در سال‌های ۱۹۲۵ تا ۱۹۲۹ در مقام کمیسر عالی مصر قرار گرفت. او مدتی هم مسئولیت وزارت مستعمرات انگلیس را برعهده داشت.

برقرار نمود و درخواست کرد دولت انگلستان برپادشاه حجاز فشار بیاورد که از تخریب بیشتر قبور مقدس مدینه جلوگیری نماید. وزیر مختار ایران به خشم و انزجار عمیقی اشاره کرد که در ایران به پا خاسته است. باور عمومی کشورهای مسلمان این است که ابن سعود دوست و متحد انگلیس است. لوید در پاسخ به همتای ایرانی اش، به سیاست دولت انگلستان استناد کرد؛ این که در امور مذهبی مسلمانان دخالت نمی کند و این که بهتر است این درخواست از طریق نماینده انگلیس در تهران پیگیری شود تا از طریق من. «به هر حال وزیر مختار ایران خیلی مُصر بود. او تأیید کرد که خطر قریب الوقوع تخریب مقبره پیامبر ﷺ هم وجود دارد؛ تنها مقبره ای که هنوز سالم مانده است».^{۲۷}

ص ۱۱۵، ستون ۲: یکشنبه، ۱۵ خرداد ۱۳۰۵، ۶
ژوئن ۱۹۲۶، ۲۴ ذی قعدة ۱۳۴۴

«کمیسیون دفاع حریمین شریفین»

عصر امروز کمیسیون علما و رجال سیاسی درباره فاجعه مدینه و حادثه بقیع که از سوی وهابی ها صورت گرفت، تشکیل شد. تلگراف هایی از شخصیت های بعضی ولایات واصل شده بود که در جلسه قرائت شد و مورد بررسی قرار گرفت. تصمیم بر آن شد که علاوه بر تلگراف هایی که به صورت متحد المال به ولایات مخابره شده است، از طرف آقایان علما هم به حجج اسلام و علمای ایالات و ولایات پیامی ارسال شود که «در کلیه بلاد ایران مجامع اسلامی مرکب از علما و محترمین تشکیل داده مطالعات لازمه در قضیه مؤلمه بقیع به عمل آورند. ضمناً عموم مسلمین را آگاه و مستحضر دارند که هرگونه تصمیماتی از طرف

کمیسیون مرکز اتخاذ می شود، به عموم ابلاغ و به موقع اجرا گذاشته شود».

همچنین بر حسب نظریه و تصویب اعضاء کمیسیون رسیدگی به فاجعه مدینه، به نام «کمیسیون دفاع حریمین شریفین» موسوم شد و مقرر گردید جلسات آتی روزهای شنبه، سه شنبه و پنجشنبه هفته آینده منعقد شود.^{۲۸}

ص ۱۱۵، ستون ۲: یکشنبه، ۱۵ خرداد ۱۳۰۵، ۶
ژوئن ۱۹۲۶، ۲۴ ذی قعدة ۱۳۴۴

سیل تلگرام علمای شهرها علیه وهابیت

در پاسخ به متحد المال دو روز قبل کمیسیون دفاع حریمین شریفین به علما و روحانیون ایالات و ولایات، امروز تلگرام هایی از نقاط مختلف کشور به تهران رسید. در تلگرام علمای رشت نسبت به اقدامات وهابی ها اظهار تأسف و تأثر شده و همسویی و موافقت اهالی رشت هم یادآوری گردید.

علمای کنگاور هم در تلگرامی که آیه الله امام جمعه خویی، آیه الله سید محمد بهبهانی و سایر حجج اسلام تهران را مخاطب قرار می داد نوشته اند: «اخبار موحشه و قضیه فاجعه تخریب بقاع مطهره ائمه بقیع علیہ السلام عالم اسلام و مسلمین را عزا دار و هیجان آورده لابد الی الآن تصمیم قطعی اتخاذ و تکلیف مسلمین را سریعاً اعلام که با عنایت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف خاتمه به فجایع حضرات زندقه وهابی ها داده، زیست به این زندگانی دور از اسلامیت است [کذا]. منتظر دستور سریع هستیم». این پیام به امضای عباس موسوی لاری، محمد عراقی^{۲۹}، عبدالصمد توپسرکانی و علی حسینی رسیده بود.

۲۸. روزنامه شفق سرخ، س ۵، ش ۵۲۲، ص ۲.
۲۹. جد آقای محمدی عراقی که عالم بزرگ کنگاور بوده است.

روحانیون خراسان هم پیش دستی کرده بودند و قبل از وصول متحد المال کمیسیون مرکز، تلگرافی به تهران فرستاده بودند که «ملت خراسان از این اقدامات متنفرو منتظر اقدامات مرکز هستیم».^{۳۰}

ص ۱۱۸، ستون ۱: دوشنبه، ۱۵ خرداد ۱۳۰۵، ۷ ژوئن ۱۹۲۶، ۲۵ ذی قعدة ۱۳۴۴

اعلام خبر تخریب بقیع

روزنامه ایران امروز خبر داده دستور قاضی القضاة وهابی ها بقاع متبرکه و بقیع امام حسن مجتبی علیهما السلام به کلی خراب و منهدم شد.^{۳۱}

ص ۱۱۸، ستون ۱: دوشنبه، ۱۶ خرداد ۱۳۰۵، ۷ ژوئن ۱۹۲۶، ۲۵ ذی قعدة ۱۳۴۴

هماهنگی با کمیسیون امور بقیع

تیمورتاش، وزیر دربار پهلوی، امروز به وزارت امور خارجه اطلاع داد برای مطالعات در امور راجع به بقیع هیأتی از آقایان حجج اسلام و رجال درجه اول تشکیل شده است.^{۳۲} بنابراین لازم است در کارهای مربوط به بقیع از سوی ادارات تابعه آن وزارتخانه بدون اطلاع هیأت مزبور اقدامی صورت نگیرد.^{۳۳}

۳۰. روزنامه اقدام، ۱۶ خرداد، ص ۱.

۳۱. روزنامه ایران، ش ۲۱۲۷، ص ۱.

۳۲. این کمیسیون متشکل از آقایان سید مهدی افجه‌ای، امام جمعه تهران، آیه الله بهبهانی، آیه الله زاده خراسانی، آیه الله میرزا محمد رضا کرمانی، سید حسن مدرس، امام جمعه خویی، مستوفی الممالک، وثوق الدوله، محتشم السلطنه، مشیر الدوله و احتشام السلطنه بود. (زندگینامه مستوفی الممالک، ص ۴۴۰)

۳۳. اسناد وزارت امور خارجه، سند ش ۳۸۹-۳-۳۰-۱۳۰۵.

ص ۱۲۰، ستون ۱: سه شنبه، ۱۷ خرداد ۱۳۰۵، ۸

ژوئن ۱۹۲۶، ۲۶ ذی قعدة ۱۳۴۴

تشکیل کمیسیون دفاع حرمین

کمیسیون مربوط به فاجعه مدینه منوره امروز ساعت ۵ بعد از ظهر در عمارت مجلس شورای ملی تشکیل گردید. در این جلسه دوازده نفر از آقایان علما حاضر بودند و رئیس الوزراء و وثوق الدوله نیز به این جمع پیوستند. راپورت وزارت خارجه قرائت و مقرر گردید تلگرافی به نماینده دولت در مدینه منوره مخابره و دستور داده شود که در اطراف واقعه تحقیقات کافی بنماید. سپس مطالعه و مشاهدات خود را اعلام دارند تا تصمیم قاطع از طرف کمیسیون اتخاذ و به موقع اجرا گذارده شود.^{۳۴} علاوه بر این با رأی اکثریت حاضرین، تصمیم گرفته شد که وزارت امور خارجه، تلگراف متحد المال را به تمام کنسولگری ها و سفارتخانه های ایران در ممالک اسلامی مخابره کند و اطلاعات و نظریات آن ها را جویا شود تا به معلومات اعضای کمیسیون افزوده شود.^{۳۵}

ص ۱۲۰، ستون ۲: سه شنبه، ۱۷ خرداد ۱۳۰۵، ۸

ژوئن ۱۹۲۶، ۲۶ ذی قعدة ۱۳۴۴

نهیست تلگرافی علیه وهابیت

در جلسه امروز کمیسیون دفاع حرمین شریفین تلگرام هایی که از ایالات و ولایات و نقاط مختلف رسیده بود قرائت شد. علمای تمام مناطق اظهار همراهی و مساعدت کرده بودند و خشم و غم و اندوه در سرتاسر این تلگرام ها به چشم می خورد. نامه ای هم از طرف آیه الله شیخ عبدالکریم حائری از قم به آیه الله سید محمد

۳۴. روزنامه ایران، ش ۲۱۲۹، ص ۱.

۳۵. روزنامه اقدام، ۱۸ خرداد، ص ۱.

بهبهانی رسیده که برای مقابله با «عملیات زناده و هابی چه اقداماتی شده؟» شیخ عبدالکریم حائری از تصمیماتی که در کمیسیون اتخاذ شده هم پرس و جو کرد.

تلگرامی هم از نجف به امضای آیه الله سید ابوالحسن اصفهانی خطاب به آیه الله مدرس رسیده است. این تلگرام راجع به «واقعۀ وهابی ها و این که به حکم قاضی وهابی، هدم بقاع متبرکه شروع گردیده و ادامه دارد» بود.^{۳۶}

ص ۱۲۷، ستون ۲: شنبه، ۲۱ خرداد ۱۳۰۵، ۱۲ ژوئن

۱۹۲۶، ۱ ذی حجه ۱۳۴۴

تصمیم گیری درباره وهابی ها

دو ساعت مانده به غروب امروز کمیسیون دفاعیه حرمین شریفین با حضور رئیس الوزرا در عمارت مجلس شورای ملی تشکیل شد. شفق سرخ در گزارش این خبر نوشت که در این کمیسیون مدتی راجع به راپورت های واصله و اخذ تصمیمات مذاکره نمودند و پیشنهادهایی که در جلسه قبل تهیه شده بود به اطلاع رئیس الوزرا رسید. پس از مذاکرات طولانی در کمیسیون مقرر شد جلسه فوق العاده ای تشکیل شود و تصمیمات قاطعی راجع به قضایای وهابی ها و مکه معظمه اتخاذ شود.^{۳۷}

ص ۱۲۸، ستون ۱: یکشنبه، ۲۲ خرداد ۱۳۰۵، ۱۳

ژوئن ۱۹۲۶، ۲ ذی حجه ۱۳۴۴

تعطیلی دروس نجف در اعتراض به ابن سعود

محمد فیروزآبادی و احمد کاشف الغطا در تلگرامی از نجف به حجة الاسلام میرزا هادی الفجیه ای^{۳۸} خبر داد

کلیه دروس و بحث ها تعطیل و علما مشغول مذاکره درباره اقدامات وهابیون هستند. متن این تلگرام از قرار زیر بود: «وصول اخبار موحشه از مدینه طیبه در موضوع جسارت فرقه وهابیه نسبت به مشاهد مشرفه سلب قرار از عموم نموده، عموماً درس و بحث را تعطیل مشغول به اقدامات لازمه هستیم. چون صیانت شعائر مقدسه اسلام و مدافعه از آن حرکات وحشیانه از اهم فرائض است، لذا مشارکت آن ذوات محترمه و عموم عالم اسلامی را انتظار داریم».^{۳۹}

ص ۱۲۸، ستون ۱: یکشنبه، ۲۲ خرداد ۱۳۰۵، ۱۳

ژوئن ۱۹۲۶، ۲ ذی حجه ۱۳۴۴

اجتماع علما و اصناف قزوین علیه وهابی ها

بر اساس گزارش امروزه اداره نظمیۀ قزوین در نتیجۀ فاجعه مؤلمه مدینه و بقیع، عده ای از علمای درجه اول و طلاب و اعیان و تجار و کسبه در منزل آقا سید حسن مجتهد اجتماع نموده، ضمن ابراز تنفر از این اقدام از حکومت و نظمیۀ تقاضا کردند از مقامات عالیۀ جریان واقعۀ را استفسار و کمیسیونی از اهالی در این خصوص تشکیل دهند.^{۴۰}

ص ۱۳۸، ستون ۱: یکشنبه، ۲۹ خرداد ۱۳۰۵، ۲۰

ژوئن ۱۹۲۶، ۹ ذی حجه ۱۳۴۴

تلگرامی از نجف

امروز اقدام خبر داد تلگرامی از آیه الله سید ابوالحسن اصفهانی از نجف به تهران رسیده که میرزا یحیی امام جمعه تهران^{۴۱} را خطاب قرار داده بود. متن مختصر تلگرام این چنین بود: «فاجعه مدینه منوره راحتی مسلوب اقدامات دولت و نتیجۀ افکار حجج منتظر».

۳۹. روزنامه اقدام، ۲۲ خرداد، ص ۲.

۴۰. روزنامه ایران، ش ۲۱۳۲، ص ۱.

۴۱. شاید کلمه «تهران» زاید باشد.

۳۶. روزنامه اقدام، ۱۸ خرداد، ص ۱.

۳۷. روزنامه شفق سرخ، س ۵، ش ۵۲۷، ص ۲.

۳۸. شاید مقصود همان سید آقای الفجیه ای باشد که پیشتر یاد شد.

خبر دیگری که از وهابی‌ها امروز منتشر شد آن است که اولین جلسه کنگره مکه در روز ۲۷ ذی قعدة منعقد گردید. ولی پس از سه جلسه تعطیل و به بعد از عید قربان موکول شد. نمایندگان دولت ترکیه و افغانستان در این کنگره حاضر خواهند بود، لیکن دول مصر، یمن، عراق، تونس، الجزایر، طرابلس و مسلمین لهستان دعوت ابن سعود به کنگره را رد کرده‌اند.^{۴۲}

ص ۱۴۳، ستون ۱: چهارشنبه، ۱ تیر ۱۳۰۵، ۲۳ ژوئن ۱۹۲۶، ۱۲ ذی حجه ۱۳۴۴

درخواست هندوستان جهت برخورد با وهابی‌ها

سواد تلگراف ژنرال قونسولگری هندوستان حاکی است تلگرافی به امضای منشی کنفرانس شیعیان هند از لکهنور راجع به انهدام بقاع متبرکه از طرف ابن سعود و تقاضای اقدام از طرف ایران^{۴۳} به وزارت امور خارجه رسیده است.^{۴۴}

ص ۱۴۳، ستون ۱: چهارشنبه، ۱ تیر ۱۳۰۵، ۲۳ ژوئن ۱۹۲۶، ۱۲ ذی حجه ۱۳۴۴

اعلامیه مستوفی علیه سعودی‌ها

رئیس الوزرا طی اعلامیه‌ای از تعدیات و تجاوزات و هتک حرمت حرمین شریفین که از سوی وهابیون صورت گرفته ابراز نگرانی و اظهار تأسف کرد. در این اعلامیه

۴۲. روزنامه اقدام، ۲۹ خرداد، ص ۲.

۴۳. از جمله اقدامات مهم ایران در این خصوص، تصویب ماده واحده‌ای توسط مجلس شورای ملی مبنی بر تشکیل «کمیسیون حرمین شریفین» بود که این کمیسیون با شرکت دولت در قضیه ظهور وهابی‌ها و تجاوزات مستقیم و غیرمستقیم آن‌ها و تعیین تکلیف آتیه خطه حجاز مطالعات لازمه نموده، نتیجه را به مجلس اطلاع دهد. (تاریخ بیست ساله ایران، ج ۴، ص ۹۸)

۴۴. اسناد وزارت امور خارجه، سند ش ۴۱۶-۳۰-۳-۱۳۰۵.

آمده: «دولت ایران از بدو تجاوزات این طایفه همیشه بر این گونه عملیات که مخالف آداب و حیثیت دینانی و متناقض با اصول تمدن بوده است اعتراضات شدید نمود تا اینکه از طرف عبدالعزیز ابن سعود، رئیس آن طایفه ابراز مواعیدی شد که این گونه فجایع و تجاوزات که بی احترامی صریح به عقاید و شعائر ملی عالم اسلام است ارتکاب و تکرار نشود». در این اعلامیه هم چنین گفته شده که دولت ایران دعوت ابن سعود از ایران را برای شرکت در مجمع عمومی حجاز رد کرده است. رئیس الوزرا از کلیه ملل اسلامی تقاضا کرد که یک مجمع عمومی ملل اسلامی تشکیل دهند و مقدرات حرمین راحل و تسویه نمایند.^{۴۵}

ص ۱۴۶، ستون ۱: پنجشنبه، ۲ تیر ۱۳۰۵، ۲۴ ژوئن ۱۹۲۶، ۱۳ ذی حجه ۱۳۴۴

هجمه به شیعیان ایران در قلم المنار

به گزارش امروز اقدام، نشریه المنار چاپ مصر اخیراً مقاله مفصلی منتشر کرده و در آن به تبلیغ عقاید وهابیت و تأیید سیاست آن‌ها پرداخته است. در قسمتی دیگر از این مقاله هم، نشریه مصری به شیعیان و خصوصاً ملت ایران حملاتی وارد کرده است. در ابتدا، سه عامل «تعصب افراطیون شیعه»، «جهل قبرپرستان و مرده نوازان و امثال آن‌ها از اهل خرافات و اوهام» و «تبلیغ فرنگی مآبان و فساد اخلاق آن‌ها و نشر بی دینی» به عنوان موانع اساسی اتحاد اسلامی مطرح شد و سپس مقصر اصلی، در عقاید شیعیان افراطی جستجو گردید، «زیرا تمام بدعت‌هایی که در دین حنیف اسلام داخل شده ناشی از جهالت و کینه ورزی آنان بوده و آن‌ها

۴۵. سازمان اسناد ملی ایران، سند ش ۳۱۸-۳۱۰۰۰؛ اسناد وزارت خارجه، سند ش ۴۶۵-۳۰-۳-۱۳۰۵.

توحید را به بت پرستی مبدل و برادری و اتحاد را به دشمنی و نفاق عوض نموده و اشخاصی را پرستیده که هیچ اثری در دیانت جز نسبت و سیادت اجداد نداشتند و سعادت دنیا و آخرت را منوط به قبور و اموات دانسته و آن‌ها را مؤثر در اراده خدا و متصرف در مشیت او خوانده، به طوری که رزق و حیات و ممات و ثروت و اولاد و بهشت و نعیم را از آنان خواسته و هیچ جریانی را بدون اراده آنان طبیعی نمی‌دانند».

المنار بعد از این حملات، شیعیان ایران را به صورت خاص می‌نوازد و آن‌ها را مقصر اصلی تفرقه در جهان اسلام می‌داند. المنار می‌نویسد: «پس از آن که زنداقه فارس در ایران زائل شدند و اسلام حاکم شد، شیعه با اهل تسنن داخل نبرد شدند و قوای آن‌ها را تعقیب نمودند. به مرور زمان ایرانیان یک دولت شیعه تشکیل دادند. دولت شیعه در ایران «سنی‌ها را به طوری خوار نمود که نظیر گبر شدند و نیز مبلغین شیعه دعوت خود را در عراق منتشر نموده و موفق شدند به طوری که اعراب را به ماتم داری و تعزیه خوانی به اسم سیدالشهداء حسین بن علی علیه السلام و ادار و آن‌ها را... ابوبکر و عمر رضی الله عنهما تشویق نمودند».^{۴۶}

ص ۱۴۷، ستون ۲: جمعه، ۳ تیر ۱۳۰۵، ۲۵ ژوئن

۱۹۲۶، ۱۴ ذی حجه ۱۳۴۴

اعتراض دولت ایران به وهابی‌ها

بیانیه رئیس الوزرا در اعتراض به رفتار وهابیت در تخریب بقیع، امروز در روزنامه شفق سرخ منتشر شد. در این بیانیه که «اهالی مملکت و عموم مسلمین» را مخاطب قرار داده بود، عملکرد طایفه وهابیه را باعث نگرانی و سوگواری دانست. در ادامه بیانیه رئیس الوزرا آمده: «از طرف عبدالعزیز ابن سعود، رئیس آن طایفه، ابراز مواعیدی شده

۴۶. روزنامه اقدام، ۲ تیر، ص ۱.

که این گونه فجایع و تجاوزات که بی احترامی صریح به عقاید و شعائر ملی عالم اسلام است، ارتکاب و تکرار نشود. ولی برخلاف انتظار و عملیاتی که اخیراً منافی با مواعید خود از آن‌ها به ظهور رسید که قلوب اسلامیان را متأثر و متألم نمود و سبب گردید که دولت ایران دعوت ابن سعود را برای شرکت در مجامع عمومی حجاز قابل قبول ندانسته ورد نماید».

در پایان بیانیه، اعلام شد که دولت ایران این رفتار را از مقوله تجدید اعمال ادوار توحش و جاهلیت تلقی نموده و بر این کردار فجیع شدیداً اعتراض می‌نماید. در همان حال به قاطبه مسلمانان عالم خطاب و اعلام می‌دارد که به حکم وحدت عقیده اسلامی، متفقاً به وسایل ممکنه از این عملیات تجاوزکارانه جلوگیری به عمل آورند.^{۴۷}

ص ۱۵۹، ستون ۱: جمعه، ۱۰ تیر ۱۳۰۵، ۲ ژوئیه ۱۹۲۶،

۲۱ ذی حجه ۱۳۴۴

تجمع ضد سعودی در رشت

رضا معتمد در نامه‌ای به رئیس تأمینات گزارش داد در ساعت ۸:۳۰ بعد از ظهر امروز محمد واعظ همدانی^{۴۸} در مسجد کاسه فروشان رشت سخنرانی کرد. وی در سخنان خود ضمن وعظ و امر به معروف و نهی از منکر اشاره‌ای هم به تاریخ انبیا کرده و از احترام به مقدسات سخن به میان آورده، از اهانت‌های وهابی‌ها به آیین اسلام ابراز تأسف نموده است. واعظ همدانی «قصد داشت با تحریک احساسات، مردم را به تحصن فراخواند».^{۴۹}

۴۷. روزنامه شفق سرخ، س ۵، ش ۵۳۶، ص ۱.

۴۸. متولد تهران و متوفای بعد از ۱۳۵۰.

۴۹. سازمان اسناد ملی ایران، سند ش ۶۴ و ۶۳-۵۳-۶۳-۲۹۳۰۰۶۰۵۳.

ص ۱۸۵، ستون ۲: جمعه، ۲۴ تیر ۱۳۰۵، ۱۶ ژوئیه

۱۹۲۶، ۵ محرم ۱۳۴۵

برگزاری کنگره مسلمین در مکه مکرمه

به گزارش امروز روزنامه ایران «مطابق راپورت شامات، کنگره مسلمین با شرکت نمایندگان اغلب ممالک اسلامی تحت ریاست یکی از علمای درجه اول وهابی تشکیل شد. در این کنگره درباره احکامی که از طرف بعضی از علمای وهابی در باب تخریب بقاع متبرکه آمده، متذکر شدند. اما از طرف برخی نمایندگان حاضر در کنگره از این اقدام وهابی ها اظهار تنفر به عمل آمده و کنگره بدون تجدید جلسه و اخذ نتیجه منحل گردید. عین این راپورت از طرف وزارت امور خارجه برای کمیسیون اقدام وهابی ها که در مجلس شورای ملی منعقد می شود ارسال گردید»^{۵۰}

ص ۱۹۰، ستون ۲: دوشنبه، ۲۷ تیر ۱۳۰۵، ۱۹ ژوئیه

۱۹۲۶، ۸ محرم ۱۳۴۵

درخواست آیه الله مدرس از علمای همدان

سرتیپ محمد شاه بختی، فرمانده لشکر غرب، امروز به کفالت ارکان حرب کل قشون اطلاع داد که آیه الله سید حسن مدرس از تهران نامه ای به علمای همدان نوشته که علیه اقدامات وهابی ها در حجاز جلسات و انجمن های برگزار کنند و اکنون دوروز است که علما مشغول اقدام در این خصوص هستند»^{۵۱}

ص ۲۰۷، ستون ۱: یکشنبه، ۹ مرداد ۱۳۰۵،

آگوست ۱۹۲۶، ۲۱ محرم ۱۳۴۵

۵۰. روزنامه ایران، ش ۲۱۵۹، ص ۲.

۵۱. اسناد مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی، س ۱۳۰۵، پ ۱۰، ص ۵۸۸.

تحریم کنگره مکه

به گزارش امروز شفق سرخ، دولت های ایران، افغان و ترکیه از شرکت در کنگره مکه که از طرف ابن سعود برگزار شده بود خودداری کردند. در این کنگره شش نفر از علمای مصر و سودان و ۷۹ نفر از نمایندگان هندوستان، روسیه، جاوه، سوریه، فلسطین، نجد و عسیر حضور پیدا کردند. ابن سعود پس از نطق مفصلی که علیه سلطان حسین ایراد کرد، در خاتمه گفت: «برادران من، شما برای العین امنیت و آسایش حجاز را دیده و از ساکنین این اراضی مقدسه می شنوید از سال ها، بلکه از قرن ها به این طرف این چنین امنیت در حجاز دیده شده بود؟»^{۵۲}

ص ۲۰۸، ستون ۱: دوشنبه، ۱۰ مرداد ۱۳۰۵،

آگوست ۱۹۲۶، ۲۲ محرم ۱۳۴۵

مشاوره شیخ عبدالکریم حائری درباره وهابی ها

به گزارش روزنامه ستاره ایران، در مصاحبه ای که از آیه الله مدرس گرفته شده، وی به اقداماتش درباره غائله وهابیت اشاره کرد. آیه الله سید حسن مدرس تصمیم دارد که منفرداً یا با بعضی از علما و رجال به عتبات سفر کند و در آنجا با علما درباره رفع غائله وهابی ها مذاکره نماید و برای دعوت از نمایندگان ملل اسلامی به کنگره اسلامی در تهران، مقدماتی ترتیب دهد.

آیه الله مدرس اخیراً به قم سفر کرد و با آیه الله شیخ عبدالکریم حائری ملاقات نمود. مذاکرات پیرامون دعوت از علمای شهرهای ایران بود تا در شهر قم، کنفرانسی با حضور علما برگزار شود. «آقای حاج شیخ عبدالکریم هم اصولاً با این فکر موافقت نموده ولی برای تکمیل نظر موکول به مطالعه عمیقانه تری فرموده اند و باز هم آقای مدرس

۵۲. روزنامه شفق سرخ، س ۵، ش ۵۵۷، ص ۱.

و آقایان کمیسیون دفاعیه حرمین شریفین در اجرای این تصمیم اصرار می‌ورزند که زودتر موفق به مقصود گردند».^{۵۳}

ص ۲۲۱، ستون ۲: چهارشنبه، ۱۹ مرداد ۱۳۰۵،
آگوست ۱۹۲۶، ۲ صفر ۱۳۴۵

چگونگی اعزام مبلغ برای حل مسئله حجاز

اداره اول سیاسی وزارت امور خارجه امروز راجع به نظریه هیأت دفاع حرمین شریفین مبنی بر اداره حرمین و اماکن مقدسه حجاز با مشارکت ملل اسلامی گزارش داد ممالک عمده اسلامی بردونوع هستند: نوع اول به گونه‌ای می‌باشند که با ایران روابط رسمی دارند و به طور رسمی مأمورینی به آنجا فرستاده می‌شود و نوع دوم آنکه با توجه به وضعیت سیاسی آن‌ها نمی‌توان مأمور رسمی به آنجا فرستاد. کشورهای نوع اول قاهره، کابل، هرات، اسلامبول، ارزروم، بایزید، کلکته، بمبئی، بغداد، بصره، کربلا، نجف، خانقین، موصل، شام و فلسطین، بادکوبه، لنکران، نخجوان، تاشکند، و عشق‌آباد و کشورهای نوع دوم شامل کویت، یمن، ماوراء اردن، مسقط، عمان، الجزایر، تونس، طرابلس و مراکش هستند. برای اعزام مبلغین باید مبلغ مورد نیاز تصویب شود و دستور خط مشی راهم برای اجرای تبلیغات، هیأت دفاع حرمین شریفین صادر کند.^{۵۴}

ص ۲۳۷، ستون ۲: پنجشنبه، ۲۷ مرداد ۱۳۰۵،
آگوست ۱۹۲۶، ۱۰ صفر ۱۳۴۵

اتحاد مسلمین علیه وهابیت

در بیانیه‌ای از هیأت علمیه نجف اشرف خطاب به

مسلمانان عالم راجع به اقدام فرقه وهابی مبنی بر ویران کردن سرزمین حجاز و یثرب بر لزوم مقابله با آن‌ها تأکید شده است. در این بیانیه ضمن ابراز تأسف از سکوت مسلمین و دولت‌ها درخواست شده تا با هم متحد شوند زیرا اگر سکوت ادامه یابد گذشته از مسئولیت و عذاب اخروی باید منتظر بلای دنیوی هم باشیم و خشک و تر با هم بسوزیم.^{۵۵}

ص ۲۳۸، ستون ۲: پنجشنبه، ۲۷ مرداد ۱۳۰۵،
آگوست ۱۹۲۶، ۱۰ صفر ۱۳۴۵

تقاضای شیعیان هند از رضاشاه

روزنامه الناطق چاپ لکهنومی نویسد: «فاجعه وهابی‌ها سی دو کرور شیعیان هند را مضطرب ساخته و ده روزۀ آخر ذی حجه را ایام عزاداری خود نموده که به دهۀ عاشورا الحاق کنند. شیعیان هند انتظار جبران این فاجعه را از دولت‌های اسلامی ترکیه و افغان و مصر، خصوصاً از دولت اسلامی ایران دارند و استدعا دارند که اعلیحضرت پهلوی توجه کاملی در این خصوص بنمایند». این روزنامه در خاتمه نوشت: مستدعی است کنگره مذهبی در مشهد تشکیل شود و علمای دول اسلامی در آنجا اجتماع بنمایند و راجع به حجاز تصمیمات لازمه اتخاذ کنند. علمای هند اشتیاق دارند که این کنگره در خراسان منعقد شود و حاضر هستند که در شرکت و عضویت کنگره سبقت نمایند.^{۵۶}

ص ۲۵۶، ستون ۱: چهارشنبه، ۹ شهریور ۱۳۰۵،
سپتامبر ۱۹۲۶، ۲۳ صفر ۱۳۴۵

دست شیعیان زیر ساطور وهابیت

۵۵. اسناد وزارت امور خارجه، سند ش ۱۳۰۵-۳۰-۳-۸۹.

۵۶. روزنامه شفق سرخ، س ۵، ش ۵۷۰، ص ۱.

۵۳. روزنامه ستاره ایران، س ۱۲، ش ۷، ص ۱.

۵۴. اسناد وزارت امور خارجه، سند ش ۱۳۰۵-۳۰-۳-۴۸.

روزنامه شفق سرخ نوشت وهابی‌ها در نواحی احساء و قطیف، شیعیان را مجبور کرده‌اند در مساجد خودشان نماز بخوانند و هر کسی که از این حکم تخلف نکند ویکی از نمازهای پنج‌گانه را در این مساجد نخواند، به مجازات سختی می‌رسد. علاوه بر این، زمامداران وهابی فرمان ابن سعود را به مجتهدین شیعه از جمله شیخ موسی ابوخمیسین، مجتهد شیعیان احساء، ابلاغ نمودند، در این فرمان عنوان شده که به زودی برای مسجد شیعیان، ائمه‌ای از وهابی‌ها تعیین خواهد شد و عواید اوقاف، مساجد و تکایای شیعیان باید در اختیار حکومت نجد قرار بگیرد. «وظیفه پادشاه (ابن سعود) است که مذهب را در تمام جزیره العرب یکسان بکند».^{۵۷}

ص ۲۵۸، ستون ۱: جمعه، ۱۱ شهریور ۱۳۰۵، ۳

سپتامبر ۱۹۲۶، ۲۵ صفر ۱۳۴۵

روحانیون تبریز علیه وهابی‌ها

بنی آدم، حاکم تبریز، امروز به ریاست دفتر مخصوص شاهنشاهی گزارش داد در پی اقدام وهابی‌ها و انهدام قبر رسول اکرم ﷺ، علما با حضور مجتهد انگجی^{۵۸} در منزل

۵۷. روزنامه شفق سرخ، س ۵، ش ۵۷۸، ص ۱.

۵۸. آیه‌الله سید ابوالحسن انگجی در سال ۱۲۸۲ قمری در تبریز به دنیا آمد. پدرش سید محمد شیخ الشریعة، از فقهای برجسته آذربایجان بود. وی مقدمات فقه و اصول را در تبریز فرا گرفت. تحصیلات خود را در نجف به پایان برد و پس از پایان تحصیل به تبریز بازگشت. آیه‌الله انگجی از حامیان جنبش مشروطه بود ولی پس از اخراج حاج میرزا حسن مجتهدی تبریزی و تحولاتی در مشروطه خواهان، وی از آن‌ها کناره گرفت و به «هیأت اسلامیة» پیوست. آیه‌الله انگجی نسبت به رفتار سرلشگر آیرم در روز عاشورا، اعتراض کرد که موجب شورش مردم تبریز شد. در سال ۱۳۰۷، در جریان اعتراض روحانیت به قانون لباس متحد الشکل وی اعتنایی به شعائر مذهبی، وی به همراه چند تن از علما دستگیر و تبعید شد، اما پس از گذشت یک سال به تبریز بازگردانده شد. آیه‌الله انگجی در ۱۸ ذی قعدة سال ۱۳۵۷ قمری درگذشت.

حاجی میرزا خلیل مجتهد^{۵۹} جمع شده و اعلام داشتند این جلسه فقط به خاطر قضیه وهابی‌هاست. طبق راپرت نظمیه پرسید رضی پیشنماز، از عتبات عالیات به ملکی‌ها خبر داده که نسبت به قبر حضرت پیامبر ﷺ بی احترامی شده است.^{۶۰} آن‌ها قرار است که بازار را تعطیل کنند. وی در ادامه می‌نویسد که پس از ملاقات با مجتهد انگجی مقتضیات مملکت را توضیح داده، قرار شد فقط تلگرافاتی در مورد مظالم وهابی‌ها مخابره کنند.

ص ۲۵۸، ستون ۲: جمعه، ۱۱ شهریور ۱۳۰۵، ۳

سپتامبر ۱۹۲۶، ۲۵ صفر ۱۳۴۵

حکومت به روش ابن سعود

ابن سعود در یکی از جلسات اخیر کنفرانس اسلامی مکه، نطقی درباره برنامه‌های سیاسی و حکومتی خود ایراد کرد. به گزارش امروز شفق سرخ، ابن سعود ادعا می‌کند «می‌خواهم مسلمین مانند دوره صدر اسلام و عهد صحابه بشوند. من هیچ کس را مجبور نمی‌کنم که مذهب مخصوصی را پیروی کند زیرا این از وظایف علمای مذهب است، ولی به هیچ طریقی نمی‌توانم قبول کنم که بدعت‌ها و خرافات در مذهب ایجاد شود».^{۶۱}

ص ۲۷۱، ستون ۲: یکشنبه، ۲۰ شهریور ۱۳۰۵، ۱۲

سپتامبر ۱۹۲۶، ۴ ربیع الاول ۱۳۴۵

وهابیت، هدف منبر علمای تبریز

امروز از تبریز به ریاست دفتر مخصوص شاهنشاهی اطلاع داده شده‌ای درواکنش به اقدامات وهابی‌ها در عربستان،

۵۹. متوفای ۱۳۶۸ و از علمای تبریز.

۶۰. اسناد مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، س ۱۳۰۵، پ ۱۵، ص ۴۱۱-۴۱۳.

۶۱. روزنامه شفق سرخ، س ۵، ش ۵۷۹، ص ۱.

به تحریک و تہیج مردم مشغولند. مدت چهار روز است علما در منزل حاجی میرزا خلیل مجتہد جمع و مجتہد انگجی را ہم با خود ہمراہ کردہ اند. «پس از اطلاع از اینکہ آن ہا در صدد ہستند در منزل مجتہد برای موضوع وہابی ہا جلسہ برپا دارند، بہ آن ہا اظہار داشتہ چون دولت ہم از راہ ہای مختلف مشغول اقدام است دیگر احتیاجی بہ اقدام نیست. سپس تبریزی ہا رئیس نظمیہ را احضار [کردند] و دستور دادم مراقب نظم باشد و مسبب این کار را شناسایی کند. طبق گزارش نظمیہ پسر سید رضی پیش نماز از عتبات عالیات کاغذ نوشتہ کہ نسبت بہ قبر حضرت پیغمبری احترامی شدہ، احتمال می رود در صدد تعطیل بازار ہا ہم برآیند. صبح روز بعد بیان الدولہ معاون رانزد آن ہا فرستادم و و خامت ادامہ این اجتماع را اخطار دادم. پریروز ہم شخصاً بہ منزل مجتہد انگجی رفتہ، جمعیت زیادی آنجا بود. او با چہار نفر از مجتہدین بزرگ خلوت کردہ بود، در این دیدار مقتضیات مملکت را بہ آن ہا گوشزد کردم».^{۶۲}

ص ۲۸۶، ستون ۲: چہار شنبہ، ۳۰ شہریور ۱۳۰۵،

۲۲ سپتامبر ۱۹۲۶، ۱۴ ربیع الاول ۱۳۴۵

گزارش کنگرہ اسلامی مکہ

روزنامہ شفق سرخ امروز راپورتی دربارہ کنگرہ اسلامی مکہ کہ از جدہ ارسال شدہ بود را بہ چاپ رسانید. شرکت کنندگان در این کنگرہ ہفتاد نفر بودند و نمایندگی ہفدہ مملکت اسلامی را بہ عہدہ داشتند. «اعضای کنگرہ دو فرقیہ بودہ کہ یکی از آن ہا مخالفین ابن السعود و دستہ دومی مدافع مشار الیہ بودہ اند». موضوعات و مسائلی

۶۲. اسناد مؤسسہ مطالعات و پژوهش ہای سیاسی، س ۱۳۰۵، ص ۴۶۰-۴۵۹.

کہ در کنگرہ مطرح شدہ عبارتند از آزادی مذہب در حجاز، کشیدن راہ آہن بین جدہ و مکہ، تقاضای الحاق عقبہ و معان، استخدام متخصص آہن از مصر، استخدام متخصص مالی و حقوق دان و طبیب و در نہایت امر جمع آوری اعانہ، علاوہ بر ایران، نمایندگان ترکیہ، روسیہ، ترکستان و افغانستان ہم در کنگرہ شرکت نکردند.

در ادامہ این گزارش عنوان شدہ تبلیغات ضد وہابی در ممالک اسلامی جریان دارد. از این رو، ابن سعود از طرف خود صد نفر نمایندہ بہ اطراف اعزام کردہ تا از شدت تبلیغات فرو کاستہ شود. از جملہ آن ہا، مبلغ ہزار لیرہ انگلیسی بہ رشید رضا^{۶۳} دادہ تا برای تبلیغ عقاید وہابی بہ مصر برود. شیخ ابوزید ہم ہزار لیرہ گرفتہ تا بہ نقطہ دیگر برود و تبلیغ کند. رونوشت این راپورت برای کمیسیون حرمین شریفین ارسال شد.^{۶۴}

ص ۲۹۲، ستون ۲: دوشنبہ، ۴ مہر ۱۳۰۵، ۲۷

سپتامبر ۱۹۲۶، ۱۹ ربیع الاول ۱۳۴۵

نامہ آیۃ اللہ اصفہانی بہ آیۃ اللہ انگجی در قضیہ

وہابی ہا

بنی آدم^{۶۵} از تبریز بہ ریاست دفتر مخصوص شاہنشاهی

۶۳. آیا کسانی کہ افرادی مانند رشید رضا را تکریم می کنند می دانند کہ این ہا چہ ضربہ ہایی بہ شیعہ و مکتب اہل بیت وارد ساختہ اند کہ یک نمونہ آن تفسیر المنار است.

۶۴. روزنامہ شفق سرخ، س ۵، ش ۵۹۱، ص ۶.

۶۵. علی محمد خان ملقب بہ شریف الدولہ، بعد ہا لقب بنی آدم را انتخاب کرد. وی در سال ۱۲۹۲ ق در کاشان بہ دنیا آمد. در مدرسہ علوم سیاسی درس خواند، آنگاہ بہ وزارت خارجہ رفت. ہم زمان با نہضت مشروطیت، نمایندہ ایران در بادکوبہ (باکو) بود. تا اینکہ کار گزار گیلان شد. بعد در وزارت خارجہ رئیس ادارہ انگلیس و سپس معاون شد. در اوایل سلطنت رضا پهلوی والی آذربایجان شد. بعد استاندار خراسان و در سال ۱۳۲۴ ش درگذشت. (رک: روز شمار تاریخ معاصر ایران، ج ۲، ص ۷۱۷)

گزارش داد مرقومه‌ای از آقا سید ابوالحسن اصفهانی به‌عنوان مجتهد انگلی در مورد قضیه وهابی‌ها رسیده که موجب هیجان و تأثر اهالی شده است. از علماء عتبات نیز تبلیغاتی علیه اقدامات وهابی‌ها به اشخاص مختلف رسیده که منجر به ادامه انعقاد کمیسیون دفاع حرمین شده است.^{۶۶}

ص ۲۹۳، ستون ۲: دوشنبه، ۴ مهر ۱۳۰۵، ۲۷

سپتامبر ۱۹۲۶، ۱۹ ربیع الاول ۱۳۴۵

شیعه و سنی در زیر منگنه وهابی‌ها

به گزارش شماره امروز روزنامه شفق سرخ، روزنامه انگلیسی منچستر گاردین در مقاله‌ای به بررسی وضع وهابی‌ها و رابطه آن با اهل تشیع و تسنن در جهان پرداخت. در خلاصه‌ای از این مقاله آمده است: «ابن سعود یک کار مهمی در احساء و قطیف^{۶۷} شروع کرده و آن این است که امر داده است که عبادات تمام مسلمین یک شکل باشد و هیچ فرقی سنی‌ها با شیعه‌ها در عبادت نداشته باشند. ابن سعود صریحاً اظهار داشته است که اختلاف مابین سنی و شیعه معنی ندارد؛ زیرا همه مسلمانند و همه بایستی یک شکل بدون هیچ تفاوت آداب و رسوم مذهبی را به‌جا آورند و در تعقیب این اظهار امر اکید صادر نموده که مسجدهای هر دو دسته شیعه و سنی مشترک مابین آن‌ها شود و مأمورین دولت بایستی مراقبت کنند که همه یک نوع عبادات به‌جا آورده و عموماً پشت سر ائمه‌ای که از مکه به‌زودی می‌فرستند نماز بخوانند و به دستور آن‌ها رفتار نمایند».

۶۶. اسناد مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، س ۱۳۰۵، پ ۱۵، ص ۴۰۹.

۶۷. احساء و قطیف دو شهر واقع در شرق عربستان هستند که شمار زیادی از شیعیان عربستان را در خود جای داده‌اند.

این روزنامه انگلیسی پیش‌بینی می‌کند ممکن است قیامی علیه وهابیت از احساء و قطیف آغاز شود و در خاتمه می‌افزاید شیعیان عراق و ایران که شمار زیادی دارد، علیه این طرح ساکت نخواهند ماند: «خیلی مشکل است بدون جنگ سخت این نقشه اجرا شود؛ زیرا پیروان مذهب شیعه عده خیلی زیادی در بین النهرین و شهرهای ساحلی عربستان و ایران هستند و آن‌ها به سهولت نمی‌گذارند این نقشه اجرا شود».^{۶۸}

ص ۲۹۴، ستون ۱: دوشنبه، ۴ مهر ۱۳۰۵، ۲۷

سپتامبر ۱۹۲۶، ۱۹ ربیع الاول ۱۳۴۵

خیزش ضد وهابی در همدان

روزنامه اطلاعات امروز نوشت یک همدانی که به‌تازگی از مکه معظمه بازگشته، فجایع و مظالم ابن سعود و وهابی‌ها را وصف ناشدنی تعبیر کرد. او می‌گوید ستمکاری وهابی‌ها در مدینه منوره به قدری شدید است که «ناله اهالی بلند است». زائر همدانی این خاطره را به یاد آورد که روزی یک نفر مصری با دیدن قبور منهدم شده اسم «یا رسول الله» را به لب آورد. ناگهان وهابی‌ها او را به جرم گفتن این اسم سخت کتک زدند.

زائر همدانی چند روزی را در منزلش به سربرد. اهالی همدان هر روز دسته‌دسته به دیدار او می‌رفتند و بعد از شنیدن اخبار حجاز به شدت غمگین می‌شدند و با چشمان گریان از مجلس بیرون می‌رفتند. راپورت واصله از همدان حاکی است دو روز قبل هم یک جلسه در سرای حاجی محمد باقر و یک جلسه در مسجد جامع برگزار شد. زائر همدانی بالای منبر رفت و یک مشت از خاک قبور ائمه اطهار برداشت و به روی جمعیت پاشید. چنان هیجانی در میان اهالی همدان شکل

۶۸. روزنامه شفق سرخ، س ۵، ش ۵۹۴، ص ۱.

گرفته کہ بیم آن می رود به یک نهضت عمومی بدل شود. در این خصوص تا کنون دوسه تلگرام به دولت مخابره شده است. در کنار تمامی این مسائل، این شخص چند نامه و لایحه از علمای نجف با خود آورده است.^{۶۹}

ص ۳۰۳، ستون ۲: یکشنبه، ۱۰ مهر ۱۳۰۵، ۳ اکتبر ۱۹۲۶، ۲۵ ربیع الاول ۱۳۴۵

کمیسیون حرمین شریفین در مجلس شورای ملی

طرحی از طرف سید احمد بهبهانی^{۷۰} و جمعی از نمایندگان به قید دو فوریت تقدیم مجلس شد و با اکثریت آراء به تصویب رسید. در ماده واحده این طرح آمده: «مجلس شورای ملی تصویب می نماید که کمیسیونی مرکب از دوازده نفر منتخبه از شعب شش گانه مجلس در تحت عنوان کمیسیون حرمین شریفین» تشکیل و با شرکت دولت در قضیه ظهور طایفه وهابیه و تجاوزات مستقیم و غیر مستقیم آن ها و تعیین تکلیف آتیۀ خطہ حجاز، مطالعات لازمه نموده، نتیجه را به مجلس اطلاع دهد.^{۷۱}

ص ۳۰۵، ستون ۱ و ۲: دوشنبه، ۱۱ مهر ۱۳۰۵، ۴ اکتبر ۱۹۲۶، ۲۶ ربیع الاول ۱۳۴۵

تظلم اهالی کربلا از وهابی ها

به گزارش روزنامه ستاره ایران امروز آقا سید باقر شیرازی زاده که از محترمین کربلاست، به سمت نمایندگی اهالی کربلای معلی حضور شاه رسید و عریضه ای مبنی بر تظلم و تنفر از عملیات وهابی ها تقدیم کرد که بیش از هزار مهر و امضا از رجال و شیوخ و محترمین کربلا در زیر آن قرار

۶۹. روزنامه اطلاعات، س اول، ش ۳۷، ص ۲.

۷۰. اوغیر از سید محمد بهبهانی است که پیشتر یاد شد.

۷۱. مذاکرات مجلس، جلسه ۱۵، ۱۰ مهر، ۱۳۰۵، پ ۱۰، ص ۴۱۵.

داشت. جواب های امید بخشی از سوی شاه به او داده شد.^{۷۲}

ص ۳۰۷، ستون ۱: سه شنبه، ۱۲ مهر ۱۳۰۵، ۵ اکتبر ۱۹۲۶، ۲۷ ربیع الاول ۱۳۴۵

اجتماع علما راجع به وهابی ها

بر اساس گزارش شفق سرخ امروز عصر آقایان علما راجع به وهابی ها در منزل آقا احمد قمی^{۷۳} اجتماع کردند و مذاکرات زیادی راجع به قضیه وهابی ها نموده و در خاتمه این مذاکرات یک عده از علما تعیین شدند که نزد شاه رفته و مسائل مهمی راجع به وهابی ها به اطلاع وی برسانند.^{۷۴}

ص ۳۱۶، ستون ۱: یکشنبه، ۱۷ مهر ۱۳۰۵، ۱۰ اکتبر ۱۹۲۶، ۲ ربیع الآخر ۱۳۴۵

اعتصاب ساوچی ها علیه وهابیت

به گزارش ستاره ایران، از ساوه راپرتی رسیده که بر طبق آن عموم دکانین تعطیل شده و علما و عموم مردم دست از کار کشیده اند و از قضیه وهابی ها مضطرب بوده و منتظر اقدامات دولت در این زمینه هستند.^{۷۵}

ص ۳۲۷، ستون ۱: شنبه، ۲۳ مهر ۱۳۰۵، ۱۶ اکتبر ۱۹۲۶، ۸ ربیع الآخر ۱۳۴۵

تکذیبیه نماینده ابن سعود

به گزارش اطلاعات، نماینده ابن سعود مقیم قاهره، از طرف ابن سعود تلگرافی به مطبوعات مسکو ارسال کرده و این ادعا که وهابی ها قصد تخریب قبر پیامبر ﷺ را دارند تکذیب نمود. در این تلگراف آمده: «کسانی که در آب

۷۲. روزنامه ستاره ایران، س ۱۲، ش ۵۰، ص ۱.

۷۳. از شاگردان میرزای رشتی و از اعظم علمای تهران بشمار می آمد.

۷۴. روزنامه شفق سرخ، ش ۱۳، ۶۰۰، مهر، ص ۲.

۷۵. روزنامه ستاره ایران، س ۱۲، ش ۵۲، ص ۲.

گل آلود ماهی می گیرند چنین درج کرده اند که قصد تخریب گنبد قبریغمبر [علیه السلام] درین بوده. اینک از جانب ما اشاعت دهید که هر چه در این باب گفته می شود مبتنی بر اساس نبوده و کذب محض است. گنبد سبز وقبریغمبر بحمد الله تعالی در امنیت و ما خودمان با وسایل و [...] خود آن ها را حفظ خواهیم کرد و تا وقتی که ما زنده ایم، هیچ صدمه و آسیبی به آن ها نخواهد رسید. ما قبور تمام مقدسین را حفظ خواهیم کرد و آن ها محترم خواهند بود و این است وظیفه ما در نزد خداوند متعال.^{۷۶}

ص ۴۴۵، ستون ۱: پنجشنبه، ۱ دی ۱۳۰۵، ۲۳ دسامبر ۱۹۲۶، ۱۷ جمادی الآخر ۱۳۴۵

مجمع علمی نوظهور در مکه

اخیراً ابن سعود در صدد توسعه و بسط علم و تدریس آموزه های خود برآمده و از علمای حجاز، یک مجمع علمی تشکیل داده است. شفق سرخ در همین رابطه در صفحه نخست شماره امروز خود توضیح داد که وظیفه این مجمع علمی، تدریس در حرم مکه، ترجمه و تفسیر کتب و پرورش اساتید برای آتی است. این مجمع هر پانزده روز یک مرتبه تشکیل جلسه می دهد و البته بر حسب ضرورت گاهی جلسات فوق العاده دارد. برای تدریس در مسجد الحرام نظامنامه ای حاوی موارد زیر تدوین شده است: ۱. قرائت فقه مذاهب اربعه و علوم عربیه صبح و عصر و درس تفسیر و حدیث و وعظ بین عشائین؛ ۲. تقریر و بیان مدرسین در عقاید و مذاهب و تعیین اولویت و مسلمیت یکی از آن ها برای قبولی عامه؛ ۳. توضیح بدعت ها و خلاف های که در دین حنیف ظهور یافته است؛ ۴. اقل مدت تدریس در یک ساعت باید باشد؛ ۵. باید مدرسین در موقع تدریس

۷۶. روزنامه اطلاعات، س اول، ش ۵۴، ص ۲.

حاضر شوند و بدون عذر و بدون اطلاع دادن به مجمع غیبت نکنند؛ ۶. رسیدگی و تحقیق مجمع در امور مدرسین در موقع عمل نکردن بر طبق مواد نظامنامه و راپرت دادن اعمال آن ها به مقام سلطنت حجاز.^{۷۷}

ص ۴۷۹، ستون ۱: چهارشنبه، ۲۱ دی ۱۳۰۵، ۱۲

ژانویه ۱۹۲۶، ۷ رجب ۱۳۴۵

تخریب بقاع و دیدگاه علمای نجف

ویس قنصلگری ایران در نجف اشرف به وزارت امور خارجه گزارش داد راجع به هدم قبه و مسجد حضرت رسول از حضرت آیه الله سید ابوالحسن اصفهانی و آیه الله نائینی سؤال شد و آن ها گفتند اطلاعاتشان فقط در حدود همان مکتوبات آقای جواهری و جریده العراق است. نائینی پیشنهاد کرد بهتر است در این موضوع به دول احتجاج شود و راه چاره را از آن ها بخواهند. اما سید ابوالحسن معتقد است احتجاجات به دول هیچ فایده ندارد و مذاکرات مندوب سامی با آقای کلیددار معلوم می کند مقصود، پناه بردن به دولت انگلیس و چاره خواستن از آنهاست.^{۷۸}

ص ۴۸۲، ستون ۲: پنجشنبه، ۲۲ دی ۱۳۰۵، ۱۳

ژانویه ۱۹۲۶، ۸ رجب ۱۳۴۵

ورود ملک فیصل به نجف

امروز ملک فیصل وارد نجف شد و از سوی مردم مورد استقبال قرار گرفت. نمایندگان مخصوص او به منزل آیه الله سید ابوالحسن اصفهانی و آیه الله نائینی رفتند.^{۷۹}

۷۷. روزنامه شفق سرخ، س ۵، ش ۶۵۴، ص ۱.

۷۸. اسناد وزارت امور خارجه، سند شماره ۴۸-۳-۳۰-۱۳۰۵.

۷۹. روزنامه اقدام، ۱۶ بهمن، ص ۲.

ص ۵۰۴، ستون ۲: دوشنبه، ۳ بهمن ۱۳۰۵، ۲۴

ژانویه ۱۹۲۷، ۱۹ رجب ۱۳۴۵

اعتراض اهالی بسطام به اقدام وهابی‌ها

روزنامه اطلاعات نوشت امروز علما، محترمین، کسبه و زارعین بسطام که بالغ بر هزار نفر می‌شدند به تلگراف‌خانه رفته و راجع به حادثه غم‌انگیز اهانت به حرمین شریفین و گردنکشی وهابی‌ها از مجلس شورای ملی و شاه تقاضای اقدام علیه وهابی‌ها را نمودند.^{۸۰}

ص ۵۳۱، ستون ۲: دوشنبه، ۱۷ بهمن ۱۳۰۵، ۷

فوریه ۱۹۲۷، ۴ شعبان ۱۳۴۵

تکذیب خبر تخریب اماکن مقدسه از سوی وهابی‌ها در پی گزارش مربوط به عکس‌العمل‌های صورت گرفته در قبال وهابی‌ها کفیل ارکان حرب کل قشون به فرمانده لشکر غرب اطلاع داد موضوع تخریب اماکن مقدسه از طرف وهابی‌ها صحت ندارد و کذب است!^{۸۱}

ص ۵۵۲، ستون ۲: دوشنبه، ۱۷ بهمن ۱۳۰۵، ۷

فوریه ۱۹۲۷، ۴ شعبان ۱۳۴۵

پیام ابن سعود به مسلمانان هندوستان

امروز روزنامه اقدام به نقل از پی‌سیم مسکو خبری درباره ابن سعود به چاپ رساند. ماجرا از این قرار است که در هندوستان شایع شده که ابن سعود مصمم شده که قبور پیامبر اکرم ﷺ، ابوبکر و عمر در مدینه را هم تخریب نماید. ابن سعود در پیامی خطاب به جراید هندوستان، این شایعه را تکذیب کرد و نوشت «من شایعاتی را که راجع به

۸۰. روزنامه اطلاعات، س اول، ش ۱۳۵، ص ۱.

۸۱. اسناد مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، س ۱۳۰۵، پ ۱، ص

مطالب جعلی و با نیات سوء انتشار می‌دهند رسماً تکذیب می‌کنم. در اوضاع اماکن مقدسه هیچ‌گونه تغییری روی نداده است. حالیه هیچ‌کس جرأت ندارد که با نیات سوء با قصد توهین به اماکن مقدسه نزدیک شود و هر چه برخلاف این گفته شود، در خور تبلیغات کاذبانه خواهد بود».^{۸۲}

ص ۵۵۸، ستون ۲: دوشنبه، ۱ اسفند ۱۳۰۵، ۲۱

فوریه ۱۹۲۷، ۱۸ شعبان ۱۳۴۵

خیزش ضد وهابی در نجف

امروز اقدام نوشت علمای نجف برای جلوگیری از اقدامات وهابی‌ها و مرمت و تعمیر بقاع متبرکه که جلسات متعددی برگزار کردند و امیر فیصل، پادشاه عراق، هم برای خاموش کردن علما از بغداد به نجف رفت، اما سخنان او مثمر واقع نشد.

ص ۵۶۴، ستون ۲: پنج‌شنبه، ۴ اسفند ۱۳۰۵، ۲۴

فوریه ۱۹۲۷، ۲۱ شعبان ۱۳۴۵

خیزش علمای زنجان علیه وهابیت

محمد درگاهی در گزارشی به رئیس الوزراء از اعتراضات علمای زنجان نسبت به هتک حرمت حرمین شریفین توسط وهابیون خبر داد. بر اساس گزارش درگاهی «عده‌ای از طبقات مختلف روزهای جمعه را در مسجد حاجی میرزا مهدی آقا مجتهد اجتماع کرده و گاه‌گاهی با مراکز و بعضی از ولایات مکاتبه می‌کردند. امروز هم در منزل آقا میرزا یحیی پیش‌نماز قریب چهل نفر از علما و پیش‌نمازها از جمله خود آقای حاج میرزا مهدی و آقا میرزا عباس مجتهد معروف به طارمی نماینده مجلس مؤسسان و غیره جمع

۸۲. روزنامه اقدام، ۲۷ بهمن، ص ۱.

شدند و پنج ماده ذیل را به تصویب رساندند: حاضر نشدن برای نماز جماعت، منبر و موعظه، تدریس، ترافع و تسجیل.

در اثر این تصمیم یک عده از طلاب هم در مسجد شاه جمع شده و به سید سجاد روضه خوان اخطار داده اند که روضه را ترک کند. نظمیه هم ضمن ملاقاتی با حاجی میرزا مهدی از وی خواسته که قضیه را مرتفع نموده و دیگر اظهاراتی نکند.^{۸۳}

ص ۵۹۱، ستون ۲: چهارشنبه، ۱۷ اسفند ۱۳۰۵، ۹ مارس ۱۹۲۷، ۵ رمضان ۱۳۴۵

عزاداری سالگرد تخریب قبور ائمه

ویس کنسولگری ایران در نجف به وزارت امور خارجه گزارش داد «عده‌ای از طلاب در صدد برآمده‌اند از حجج اسلام حکمی بگیرند که روز ۸ شوال، روزی که هدم قبور ائمه صورت گرفته، رادر میان مسلمین به خصوص ایرانیان تعطیل عمومی کنند و به سوگواری بپردازند. گویا از طرف بعضی از حجج اسلام این موضوع به شیراز، تبریز و اصفهان نوشته شده است».^{۸۴}

به امید روزی که با خلع ید حکام و هابی کنونی عربستان، اداره حرمین شریفین به دست حاکمی مسلمان باشد و زائران بیت الله الحرام در اداء مناسک و عبادات از ایذاء این سلسله خبیثه راحت و نیز قبور ائمه علیهم السلام به صورت مناسبی بازسازی گردد.

۸۳. سازمان اسناد ملی ایران، سند ش ۵۸-۱۳۱۸-۳۱۰۰۰.

۸۴. اسناد وزارت امور خارجه، سند شماره ۷۶-۳-۳۰-۱۳۰۵.